

О.І. Грінченко

Харківський науково-методичний інститут безперервної освіти

Н.В. Свір

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ТЕСТИ КАРТОГРАФІЧНОГО ЗМІСТУ В ПІДГОТОВЦІ АБІТУРІЄНТІВ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ

Стаття присвячена впровадженню зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з географії та підготовці вчителів і учнів до цієї форми оцінювання навчальних досягнень. Актуальність цього питання впливає із вимог модернізації навчального процесу на основі європейських стандартів якості освіти. Розглядається необхідність ознайомлення учителів географії та учнів із загальними принципами тестування, особливостями його застосування як під час ЗНО, так і у навчальному процесі. Практичною основою дослідження є досвід проведення спецкурсу «Підготовка вчителів та учнів загальноосвітніх навчальних закладів до зовнішнього незалежного оцінювання з географії».

Ключові слова: географія, зовнішнє незалежне оцінювання, тест, якість освіти, навчальні досягнення.

O.Grinchenko, N. Svir

TESTS OF CARTOGRAPHIC CONTENT FOR UNIVERSITY ENTRANTS' TRAINING TO GEOGRAPHY EXTERNAL INDEPENDENT EVALUATION

The article is devoted to the introduction of geography external independent evaluation (EIE) and preparation of teachers and students to this form of educational achievements evaluation. Actuality of this question is followed from the requirements of modernization of educational process on the basis of the European standards of quality of education. The necessity of acquaintance of teachers of geography and students is examined with general principles of testing, by the features of its application during EIE and in the educational process. Practical basis of research is experience of teaching of the special course «Preparation of teachers and students of general educational establishments to the geography external independent evaluation».

Keywords: geography, external independent evaluation, test, quality of education, educational achievements.

Вступ, вихідні передумови. Однією з актуальних проблем забезпечення якості географічної освіти є підготовка абітурієнтів до проходження зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з географії. Виходячи з програми ЗНО, однією з важливих компетенцій, яка підлягає оцінці під час тестування є картографічна. Запровадження ЗНО спонукає фахівців у галузі освіти, в тому числі і географічної, уважно проаналізувати готовність абітурієнтів до тестової форми оцінювання навчальних досягнень. Питання тестування і ЗНО розглядали у своїх роботах Н. Бєскова, Т. Гільберт, О. Жемеров, Н. Муніч, Т. Назаренко, О.Топузов, О. Шматько та ін. [1, 5, 6, 8, 11, 12]. У той же час недостатньо висві-

тлені питання, пов'язані зі створенням і використанням тестових завдань картографічного змісту. Перш, ніж вирішувати проблему готовності учнів до ЗНО у тестовій формі, слід зняти всі питання щодо можливостей використання тестових завдань різної форми і когнітивних рівнів в освітньому процесі з географії.

Метою даної статті є дослідження особливостей використання тестових завдань картографічного змісту в географічній освіті взагалі і як засобу діагностування навчальних досягнень з географії зокрема. Практичною основою дослідження є досвід створення посібника для підготовки до ЗНО з географії [2-4, 10], який покликаний допомогти абітурієнтам правильно організовувати підготовку до проходження ЗНО з географії.

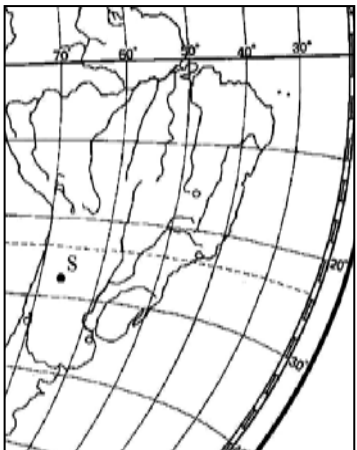
Виклад основного матеріалу. Сьогодні тести у тій чи іншій мірі використовуються у різних сферах освітньої діяльності. Тест – це вимірник певного показника. Він складається з тестових завдань із заданими параметрами. Конструювання його відбувається за встановленими правилами. Набір навіть якісних тестових завдань різних форм з різних тем і курсів географії ще не є інструментом вимірювання. Педагогічний тест – це система завдань зростаючої складності, специфічної форми, яка дозволяє якісно і ефективно виміряти рівень і структуру підготовленості іспитників (за В. Аванесовим). На думку багатьох фахівців, географія має необмежені можливості використання тестів, оскільки оперує величезним фактичним матеріалом, що прив'язаний до певної точки, має досить усталену класифікацією об'єктів, понять і т. п., широко використовує принципи аналізу і синтезу, і в той же час має широкий спектр практичного застосування набутих знань. Таким чином, можна створити великий «банк тестових завдань», різноманітних за змістом і формою. Але саме тут виникає одна з проблем: за видимою легкістю складання тестових завдань географічного змісту криється небезпека допуститися помилок у разі ігнорування вимог тестології, які зведуть нанівець об'єктивні переваги тестів як форми діагностування навчальних досягнень учнів [9].

Найскладнішими виявляються тести, які потребують уміння аналізувати, порівнювати, пояснювати певний природний процес через встановлення при-

чинно-наслідкових зв'язків, обґрунтовувати свою думку, висловлювати оціночні судження, робити загальні висновки, висувати припущення і розуміти навчальний матеріал на рівні теорії, закону чи закономірності. Викликають труднощі у виконанні й завдання, які проілюстровані малюнком, схемою чи графіком, котрі являли собою певну наочну модель природного процесу, об'єкта, явища [1].

На тестуванні з географії вступник до ВНЗ повинен вільно орієнтуватися за фізичними, економічними і політико-адміністративними картами, володіти необхідними навичками роботи з планом, картою, глобусом, з цифровими, статистичними даними і графічним матеріалом. Тестові завдання картографічного характеру допомагають перевіряти:


1) предметні знання, уміння і компетенції (завдання 1):

| | |
|---|--|
| <p><i>Завдання 1.</i> Визначте географічні координати точки S.</p> <p>А 27° пд. ш. і 66° зх. д. Б 25° пд. ш. і 74° сх. д. В 33° пд. ш. і 74° зх. д. Г 33° пн. ш. і 66° зх. д.</p> |  |
|---|--|

2) просторову уяву – взаємне розміщення географічних об'єктів, їх форми, співвідношення розмірів тощо (завдання 2):

| | |
|---|--|
| <p><i>Завдання 2.</i> Установіть відповідність між інформацією, що характеризує країну, та цифрою, якою цю країну позначено на карті:</p> <p>А країна, мовою якої користується населення більшості країн Латинської Америки Б країна, найбільша за чисельністю населення серед членів ЄС В країна, яка більшу частину електроенергії виробляє на атомних електростанціях Г єдина із позначених країн, чия столиця являється морським портом</p> |  |
|---|--|

3) графічні образи, контури географічних об'єктів, їх розміщення на карті, вигляд об'єктів тощо (завдання 3):

| | |
|---|---|
| <p><i>Завдання 3.</i> Установіть відповідність між назвами об'єктів природно-заповідного фонду та буквами на карті, якими позначено їх місцезнаходження:</p> <ol style="list-style-type: none">1 національний парк «Сколівські Бескиди»2 біосферний заповідник «Асканія-Нова»3 Канівський природний заповідник4 Карадазький природний заповідник |  A map of Ukraine showing its regional boundaries. Four points are marked with letters: 'А' is in the western part (Lviv region), 'Б' is in the west-central part (Ternopil region), 'В' is in the north-central part (Kyiv region), and 'Д' is in the south-eastern part (Zakarpattia region). |
|---|---|

4) географічні поняття;

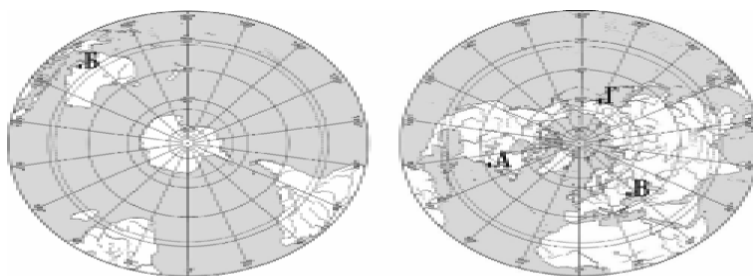
5) аналіз причин і наслідків;

6) відповідність між географічними об'єктами і їх назвами, характеристиками тощо (завдання 4):

| | |
|--|---|
| <p><i>Завдання 4.</i> Установіть відповідність між характеристиками географічних об'єктів та їх зображеннями, що позначені на космічному знімку буквами:</p> <ol style="list-style-type: none">1 затока Кара-Богаз-Гол, що є частиною найглибшого солоного озера2 дельта найдовшої річки Європи3 море, що сполучається з двома іншими морями протоками Босфор і Дарданелли4 дельта річки, одним із рукавів якої є Кілійське гирло |  A satellite image of the Black Sea and surrounding regions. Four points are marked with letters: 'А' is in the Black Sea, 'Б' is on the northern coast (Russia/Ukraine), 'В' is on the western coast (Georgia/Abkhazia), and 'Д' is on the eastern coast (Turkey). |
|--|---|

7) логічна послідовність географічних об'єктів за їх характеристиками (завдання 5):

Завдання 5. Розташуйте позначені на карті буквами географічні об'єкти в порядку настання в них нової доби:



Використання тестових технологій у навчанні географії не лише сприятиме впровадженню сучасних систем оцінювання навчальних досягнень, а й стане у нагоді в повсякденній роботі викладача, адже тести прості у застосуванні, значно економлять час при проведенні опитування, дозволяють використати їх на різних етапах навчання, виконують не лише функцію контролю якості знань, а й навчальні функції.

Серед великої кількості безсумнівних переваг тестових технологій виділимо дві, які визначають доцільність їх широкого (але не безальтернативного) використання: по-перше, це можливість охопити максимально широке коло питань в умовах обмеженості часу; по-друге, це об'єктивність (а при відповідному технічному забезпеченні – і автоматизація) оцінювання [4].

Висновки. За умови систематичності використання тестових технологій, підготовка абітурієнтів до ЗНО з географії не повинна викликати нездоланих труднощів. Майбутніх студентів треба зорієнтувати на те, що ліпші результати матиме той, хто краще знає предмет, має навички у розв'язанні тестових завдань різних форм. Впоратися із завданнями тесту зможе учень, який засвоїв матеріал шкільної програми з географії, має навички роботи з джерелами географічних знань, вміє аналізувати, синтезувати й використовувати на практиці географічні знання, має уявлення про методи географічних досліджень.

Рецензент – кандидат географічних наук, професор О.О. Жемеров

Література:

1. Бєскова Н., Уварова Г. Шкільна географічна освіта у 2008/09 навчальному році // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 7-8. – С. 2–8.

2. *Географія*. 6–10 класи: Зб. різнорівневих завдань для тематичних атестацій та ДПА з географії. – Харків: Гімназія, 2003. – 100 с.
3. *Географія*. Комплексне видання: Довідник. Репетитор. Тренувальні тестові завдання / А.М. Байназаров, О.О. Байназарова, В.О. Градова, О.І. Грінченко, Н.В. Свір. – К.: Вид-во «Літера ЛТД», 2010. – 320 с.
4. *Географія: Експрес-підготовка* / О.Є. Шматько, О.І. Грінченко, Н.В. Свір. – К.: Видавництво «Літера ЛТД», 2010. – 320 с.
5. *Гільберг Т.* Тестовий контроль з географії: переваги й недоліки // *Географія та основи економіки в школі*. – 2008. – № 1. – С.27–30.
6. *Жемеров А.О.* Тесты как одна из форм объективного контроля стандартов образования (на примере тестов по географии Харьковской области) // *Джерело педагогічної майстерності: Метод. бюлетень*. Вип. 13. *Географія*. – Харків: ХОІНОПП, 1996. – С. 28–31.
7. *Муніч Н.* Учителю географії про ЗНО // *Краєзнавство. Географія. Туризм*. – 2008. – № 3. – С.3–8.
8. *Назаренко Т.* Зовнішнє незалежне тестування // *Краєзнавство. Географія. Туризм*. – 2006. – № 29–32. – С. 7–10.
9. *Основи педагогічного оцінювання*. Ч. 1. *Теорія: Навч.-метод. та інформ.-довідкові матеріали для педагог. працівників / За заг. ред. І. Булах* – К.: Майстер-клас, 2005. – 96 с.
10. *Тестові завдання для оцінювання навчальних досягнень учнів з географії* / В.Е. Лунячек, Н.О. Лунячек, О.І. Грінченко та ін. – К.: Міленіум, 2005. – 374 с.
11. *Топузов О.* Електронний педагогічний програмний засіб для підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання з географії // *Географія та основи економіки в школі*. – 2008. – № 7. – С.25–30.
12. *Шматько О.Є.* ЗНО – 2009. Методичні умови забезпечення якісної підготовки учасників до тестування // *Географія*. – 2009. – № 1. – С. 2–6.

А.И. Гринченко, Н.В. Свир

ТЕСТЫ КАРТОГРАФИЧЕСКОГО СОДЕРЖАНИЯ В ПОДГОТОВКЕ АБИТУРИЕНТОВ К ВНЕШНЕМУ НЕЗАВИСИМОМУ ОЦЕНИВАНИЮ ПО ГЕОГРАФИИ

Статья посвящена внедрению внешнего независимого оценивания (ВНО) по географии и подготовке учителей и учащихся к этой форме оценивания учебных достижений. Актуальность этого вопроса вытекает из требований модернизации учебного процесса на основе европейских стандартов качества образования. Рассматривается необходимость ознакомления учителей географии и учащихся с общими принципами тестирования, особенностями его применения как во время ВНО, так и в учебном процессе. Практической основой исследования является опыт проведения спецкурса «Подготовка учителей и учащихся общеобразовательных учебных заведений к внешнему независимому оцениванию по географии».

Ключевые слова: география, внешнее независимое оценивание, тест, качество образования, учебные достижения.